

education

Department:
Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

**NASIONALE
SENIOR SERTIFIKAAT**

GRAAD 12

**GEOGRAFIE V1
NOVEMBER 2008**

PUNTE: 300

TYD: 3 uur

Hierdie vraestel bestaan uit 15 bladsye en 'n bylae van 10 bladsye.

INSTRUKSIES EN INLIGTING

1. Hierdie vraestel bestaan uit VIER vrae.
2. Beantwoord ENIGE DRIE vrae van 100 punte elk.
3. Alle diagramme is in die bylae ingesluit.
4. Nommer al jou antwoorde in die MIDDEL van die reël.
5. Laat 'n reël oop tussen die onderafdelings wat beantwoord word.
6. Begin elke vraag bo-aan 'n NUWE bladsy.
7. Nommer die antwoorde korrek volgens die nommeringstelsel wat in hierdie vraestel gebruik is.
8. Moet NIE in die kantlyne van die ANTWOORDEBOEK skryf nie.
9. Omkring die nommers van die vrae wat jy beantwoord het op die voorblad van die ANTWOORDEBOEK.
10. Waar moontlik, illustreer jou antwoorde met benoemde diagramme.
11. Skryf netjies en leesbaar.

**AFDELING A: KLIMAAT EN WEER, FLUVIALE PROSESSE EN STRUKTUURLAND-
VORMS**

Beantwoord ten minste EEN vraag uit hierdie afdeling.

VRAAG 1

1.1 Verwys na FIGUUR 1.1. Vier opsies word as moontlike antwoorde vir die volgende vrae gegee. Kies die antwoord en skryf slegs die letter (A – D) langs die vraagnommer (1.1.1 – 1.1.5) in die ANTWOORDEBOEK neer, byvoorbeeld 1.1.6 A.

1.1.1 Identifiseer die sel wat **G** gemerk is, wat tussen 0° – 30° noord en suid van die ewenaar voorkom.

- A Hadley
- B Ferrel (midbreedte)
- C Polêre
- D Ekwatoriale

1.1.2 Die gebied naby aan die ewenaar waar winde uitsterf, word na verwys as die ...

- A polêre front.
- B intertropiese konvergensiesone (ITKS).
- C doldrums.
- D intertropiese front.

1.1.3 ... winde word met die ITKS geassosieer.

- A Suidoostelike pasaat-
- B Suidoostelike en noordoostelike pasaat-
- C Noordwestelike en suidwestelike
- D Polêre oostelike

1.1.4 'n Krag wat die snelheid van winde bepaal, is die ...

- A lugdrukgradiëntkrag.
- B corioliskrag.
- C geostrofiese krag.
- D primêre krag.

1.1.5 Lug styg by die ewenaar en daal by die pole as gevolg van ...

- A divergensie by die ewenaar en konvergensie by die pole.
- B divergensie by die pole en konvergensie by die ewenaar.
- C 'n hittedeplus by die ewenaar en 'n hittedekort by die pole.
- D 'n hittedeplus by die pole en 'n hittedekort by die ewenaar.

(5 x 2) (10)

- 1.2 Verwys na FIGUUR 1.2 wat die verskillende fluviale prosesse en kenmerke van 'n dreineerbekken aantoon om jou te help om EEN begrip vir elkeen van die onderstaande beskrywings te gee. Skryf slegs die term langs die vraagnommer (1.2.1 – 1.2.5) in die ANTWOORDEBOEK neer, byvoorbeeld 1.2.6 basisvloei.
- 1.2.1 Gebied waar 'n rivier sy water vandaan kry
- 1.2.2 Gebied wat deur 'n rivier en sy sytakke gedreineer word
- 1.2.3 Die plek waar 'n sytak die hoofstroom ontmoet
- 1.2.4 Deursnit deur 'n stroom van een rivierwal na die ander toe
- 1.2.5 Hoogliggende gebied wat twee dreineerbekke van mekaar skei
(5 x 2) (10)
- 1.3 Jy is 'n weerkundige navorser en jy word gevra om sommige van die veranderende weerpatrone wat suidelike Afrika onlangs ondervind het te ondersoek. Gebruik FIGUUR 1.3 om jou te help om die onderstaande vrae te beantwoord.
- 1.3.1 Wat het die oorstromings oor die afgelope paar jaar in Mosambiek veroorsaak?
(1 x 2) (2)
- 1.3.2 Gee TWEE redes waarom Favio as 'n intense tropiese storm geklassifiseer is.
(2 x 2) (4)
- 1.3.3 'Tropiese siklone is nie onbekend in die suidwestelike Indiese Oseaan nie.' Noem en verduidelik TWEE faktore wat die ontwikkeling van siklone in hierdie gebied bevoordeel.
(4 x 2) (8)
- 1.3.4 Verduidelik waarom tropiese siklone selde die kus van Suid-Afrika bereik.
(2 x 2) (4)
- 1.3.5 Waarvoor staan die akroniem *radar* in die woord 'weerradar'?(1 x 2) (2)
- 1.3.6 Van watter waarde is 'n weerradar vir die volgende?
- (a) Weervoorspellers (1 x 2) (2)
- (b) Mense wat naby aan riviere en langs die kus woon (1 x 2) (2)
- 1.4 Aardrykskundiges het jare gelede al ontdek dat hittevrystellings in stedelike gebiede die klimaat beïnvloed. Gebruik jou kennis van hitte-eilande en verwys na FIGUUR 1.4 om die onderstaande vrae te beantwoord.
- 1.4.1 Verduidelik wat met die term *hitte-eiland* bedoel word. (1 x 2) (2)
- 1.4.2 Watter gedeelte van die stad ondervind die hoogste temperatuur?
(1 x 2) (2)

- 1.4.3 Noem TWEE maniere waarop jy dink mense se lewens deur die voorkoms van hitte-eilande verander is. (2 x 2) (4)
- 1.4.4 Gee TWEE redes waarom moderne geboue 'n invloed op hitte-eilande het. (2 x 2) (4)
- 1.4.5 Stel TWEE maatreëls voor wat ingestel kan word om hoë temperature in die middestad te verlaag. (2 x 2) (4)
- 1.5 Gestel jy vaar op 'n boot vanaf die bron van die Blearivier (**K**) tot by die riviermond by **J**. Toets jou kennis van fluviale prosesse en landvorms deur na FIGURE 1.5A, 1.5B en 1.5C te verwys om die onderstaande vrae te beantwoord.
- 1.5.1 Jou vaart na die kus is egalig sonder enige hindernisse onderweg. Watter tipe profiel het die Blearivier? (1 x 2) (2)
- 1.5.2 FIGUUR 1.5A toon 'n deursnit van 'n vallei.
- (a) Sal die deursnit meer waarskynlik die vallei by punt **K** of punt **J** (FIGUUR 1.5B) pas? (1 x 2) (2)
- (b) Wat is die hooftipe erosie wat in hierdie vallei voorkom en waarom is dit die geval? (2 x 2) (4)
- (c) Die deursnit voorsien 'n aardrykskundige van twee belangrike bronne van inligting. Noem die TWEE bronne. (2 x 2) (4)
- 1.5.3 Verwys na FIGUUR 1.5C en ontmoet Albert. Verduidelik aan Albert wat met die rivier gebeur het; waarom dit lyk asof dit beweeg het. (Wenk: Verwys na kronkels, erosie, afsetting en hoefystermere.) (4 x 2) (8)
- 1.5.4 Besoedeling van die Blearivier is 'n groot probleem. Noem TWEE wyses waarop dit 'n impak op die mense se lewens sal hê. (2 x 2) (4)
- 1.6 FIGUUR 1.6 is 'n skets van 'n hang wat bestudeer moet word voordat die onderstaande vrae beantwoord word.
- 1.6.1 Identifiseer die hangvorme/-elemente wat as **A** en **D** gemerk is. (2 x 2) (4)
- 1.6.2 Watter tipe massabeweging kom algemeen op hang **A** voor? (1 x 2) (2)
- 1.6.3 Gee TWEE kenmerke van hangvorm/-element **B**. (2 x 2) (4)
- 1.6.4 Is al vier die hangvorme/-elemente wat in FIGUUR 1.6 voorkom, altyd in alle landskappe sigbaar? Verduidelik jou antwoord deur TWEE redes te gee. (3 x 2) (6)

[100]

VRAAG 2

- 2.1 Dui aan of die volgende stellings WAAR of ONWAAR is. Kies die antwoord en skryf slegs 'waar' of 'onwaar' langs die vraagnommer (2.1.1 – 2.1.5) in die ANTWOORDEBOEK neer. Verwys na FIGUUR 2.1.
- 2.1.1 Die weerstelsel wat in FIGUUR 2.1 voorgestel word, is 'n middelbreedte-sikloon.
- 2.1.2 Die front by **A** is die warm front.
- 2.1.3 Die sone wat **B** gemerk is, is die warm sektor.
- 2.1.4 Die weerstelsel wat in FIGUUR 2.1 voorgestel word, het die okklusiestadium bereik.
- 2.1.5 By **C** word oostelike winde ondervind. (5 x 2) (10)
- 2.2 Verwys na FIGUUR 2.2 wat stroomroof voorstel. Kies die korrekte terme/letters uit dié wat tussen hakies gegee word om al die onderstaande stellings WAAR te maak. Skryf slegs die terme/letters langs die vraagnommer (2.2.1 – 2.2.5) in die ANTWOORDEBOEK neer.
- 2.2.1 Stroom (**R/S**) is hoër bo seevlak geleë.
- 2.2.2 (Terugwaartse/Sywaartse) erosie sal by **P** voorkom.
- 2.2.3 **Q** is die (verarmde/rower-) stroom.
- 2.2.4 Verjonging sal in rivier (**Q/T**) voorkom.
- 2.2.5 Gebied **U** word die (windsaal/roofelbhoog) genoem. (5 x 2) (10)
- 2.3 Verwys na FIGUUR 2.3 wat die posisie van die drie hoogdrukselle, wat 'n groot invloed op suidelike Afrika se weer en klimaat het, aantoon. Bergwindtoestande word in die omgewing van Uitenhage ondervind.
- 2.3.1 (a) Identifiseer die DRIE hoogdrukselle wat onderskeidelik **X**, **Y** en **Z** gemerk is. (3 x 2) (6)
- (b) Watter EEN van die drie hoogdrukselle wat in VRAAG 2.3.1(a) genoem is, is hoofsaaklik verantwoordelik vir die verskillende weerstoestande wat die Suid-Afrikaanse binneland gedurende somer en winter ondervind? (1 x 2) (2)
- (c) Noem en verduidelik EEN verskil in die weerstoestande wat gedurende winter en somer oor die Suid-Afrikaanse binneland ervaar word deur na die rol van die hoogdruksele wat in VRAAG 2.3.1(b) genoem is, te verwys. (3 x 2) (6)

- 2.3.2 (a) Gedurende watter seisoen heers bergwindtoestande in Suid-Afrika? (1 x 2) (2)
- (b) Beskryf die wolkbedekking en temperatuurstoestande wat tydens die voorkoms van 'n bergwind ervaar word. (2 x 2) (4)
- (c) Verduidelik waarom die weerstoestande wat in VRAAG 3.2.3(b) genoem is, tydens die voorkoms van 'n bergwind bestaan. (2 x 2) (4)
- (d) Noem die omgewingsgevaar wat met die ontstaan van bergwindtoestande geassosieer word. (1 x 2) (2)
- (e) Watter weerstelsel is vir die ontbinding (einde) van bergwindtoestande verantwoordelik? (1 x 2) (2)

2.4 Die Suid-Afrikaanse Weerdiens het die volgende weerwaarskuwings vir 26 Junie 2007 uitgereik. 'n Middelbreedte-sikloon was teenwoordig.

- Stormsterk suidwestelike winde word tussen Plettenbergbaai en Oos-Londen verwag, met stormagtige seetoestande vanaf Lambertsbaai tot by Oos-Londen.
- Baie koue en winderige toestande word in die noordelike gedeeltes van die Oos-Kaap verwag.
- Sneeu word oor die noordelike hoogliggende gebiede van die Oos-Kaap en Lesotho verwag.
- Toestande is gunstig vir die ontwikkeling en verspreiding van brande in Limpopo, Mpumalanga, Gauteng en die noordelike gedeeltes van KwaZulu-Natal.

- 2.4.1 Waarom is dit belangrik dat die Suid-Afrikaanse Weerdiens hierdie weerwaarskuwings uitreik? (2 x 2) (4)
- 2.4.2 Beskryf die omgewingsimpak wat hierdie middelbreedte-sikloon in al die betrokke gebiede sal hê. (2 x 2) (4)
- 2.4.3 Gestel jy is deel van 'n span wat gestuur is om mense wat deur dié middelbreedte-sikloon beïnvloed is te help, wat sou jou plan van aksie wees? (2 x 2) (4)

- 2.5 FIGUUR 2.5A toon 'n dreineerbekken. FIGUUR 2.5B toon die drie rivierlope kenmerkend van 'n rivierstelsel. Bestudeer beide diagramme met aandag.
- 2.5.1 (a) Die dreineerbekken wat in FIGUUR 2.5A geïllustreer word, het 'n *lae dreineerdigheid (growwe tekstuur)*. Wat beteken dit? (1 x 2) (2)
- (b) Gee TWEE moontlike redes waarom hierdie dreineerbekken 'n lae dreineerdigheid (growwe tekstuur) het. (2 x 2) (4)
- (c) Verduidelik waarom die twee faktore wat in VRAAG 2.5.1(b) genoem is, tot 'n lae dreineerdigheid (growwe tekstuur) sal lei. (2 x 2) (4)
- 2.5.2 (a) Identifiseer die DRIE hoofrivierlope wat onderskeidelik **R**, **S** en **T** in FIGUUR 2.5B gemerk is. (3 x 2) (6)
- (b) In watter EEN van die drie rivierlope gemerk **R**, **S** of **T** sal oorstromings die waarskynlikste voorkom? (1 x 2) (2)
- (c) Verduidelik hoedat die kenmerke van die rivierloop wat in VRAAG 2.5.2(b) genoem is, hier tot oorstromings sal lei. (2 x 2) (4)
- (d) Oorstromings in die rivierloop, in VRAAG 2.5.2(b) genoem, kan vir die mense wat op die aanliggende vloedvlakte woon, beide 'n seën en 'n vloek wees. Verduidelik hierdie stelling. (2 x 2) (4)
- (e) Noem EEN metode wat ingestel kan word om oorstromings in die rivierloop, in VRAAG 2.5.2(b) genoem, te verminder. (1 x 2) (2)
- 2.6 FIGUUR 2.6 stel 'n tipe massabeweging voor wat in gebied **W** in FIGUUR 2.5A sou kon voorkom. Hierdie tipe massabeweging kan gevaarlik wees as 'n pad hier gebou moes word. Verwys na beide diagramme voordat die onderstaande vrae beantwoord word.
- 2.6.1 Verduidelik die betekenis van die begrip *massabeweging*. (1 x 2) (2)
- 2.6.2 Watter tipe massabeweging word in FIGUUR 2.6 voorgestel? (1 x 2) (2)
- 2.6.3 Waarom dink jy moet mense van die gevare van hierdie tipe massabeweging bewus gemaak word voordat daar met bouwerk aan die pad begin word? (2 x 2) (4)
- 2.6.4 Noem TWEE metodes wat gebruik kan word om die gevare wat verband hou met die tipe massabeweging wat in VRAAG 2.6.2 genoem is, te verminder. (2 x 2) (4)

[100]

**AFDELING B: MENSE EN PLEKKE: LANDELIKE EN STEDELIKE NEDERSETTINGS,
MENSE EN HULLE BEHOEFTES**

Beantwoord ten minste EEN vraag uit hierdie afdeling.

VRAAG 3

- 3.1 'n Stedelike gebied het verskillende grondgebruiksone en funksies. Die grondwaarde verskil in elk van hierdie grondgebruiksone. Voltooi die volgende beskrywings deur die begrippe in die lys hieronder te gebruik. Skryf slegs die begrippe langs die vraagnommer (3.1.1 – 3.1.5) in die ANTWOORDEBOEK neer. Verwys na FIGUUR 3.1 om jou te help.

Sentrale Sakekern (SSK); oorgangsones (vervalsone); landelik-stedelike oorgangsones; residensieel

Dieselfde begrip mag vir meer as een antwoord gebruik word.

3.1.1 ...	Het 'n verskeidenheid funksies soos kommersieel, residensieel, hotelle, vermaak
3.1.2 ...	Kommersiële gebied gekenmerk deur hoë-orde funksies
3.1.3 ...	Grondgebruiksone wat die grootste oppervlak in 'n stedelike nedersetting dek
3.1.4 ...	Grondgebruiksone met die hoogste grondwaarde
3.1.5 ...	Vervalle gebied rondom die SSK

(5 x 2) (10)

- 3.2 Verwys na FIGUUR 3.2 wat die dubbele ekonomie van Suid-Afrika se boerdery-aktiwiteite toon. Kies die korrekte letter uit dié wat tussen hakies gegee word om al die onderstaande stellings WAAR te maak. Skryf slegs die letter langs die vraagnommer (3.2.1 – 3.2.5) in die ANTWOORDEBOEK neer.

- 3.2.1 Diagram (A/B) stel kommersiële boerdery voor.
- 3.2.2 Diagram (A/B) sal voedselsekerheid aan Suid-Afrika verskaf.
- 3.2.3 Boere in diagram (A/B) sal die swaarste getref word tydens droogte.
- 3.2.4 Die implementering van Agenda 21 sal van groter waarde vir boere in diagram (A/B) wees.
- 3.2.5 Boere in diagram (A/B) sal 'n groter bydrae tot Suid-Afrika se BBP lewer.

(5 x 2) (10)

- 3.3 Verwys na die tekenprent in FIGUUR 3.3. Lees klein Cal se storie oor sy gesin wat van die plaas na die stad toe getrek het.
- 3.3.1 Watter term word gebruik om die beweging van mense van plase na stede te beskryf? (1 x 2) (2)
- 3.3.2 Hoe sal hierdie beweging waarskynlik voedselproduksie in landelike gebiede beïnvloed? Verduidelik jou antwoord. (1 x 2) (2)
- 3.3.3 Stel DRIE redes voor waarom Cal se pa hulle na die stad toe laat trek het. (3 x 2) (6)
- 3.3.4 Waarom dink jy is daar nie aan sy verwagtinge van die stad voldoen nie? (2 x 2) (4)
- 3.3.5 Wat is 'n *blikkiesdorp* (*sakdorp*)? (1 x 2) (2)
- 3.3.6 Wat sê die volgende stelling van Cal se lewensgehalte: 'Ek is van 'n briljante opvoeding in die strate voorsien'? (2 x 2) (4)
- 3.4 Lees die onderstaande storie en verwys na FIGUUR 3.4, wat op die dorp Kano in Nigerië gebaseer is.

Mense in Kano kap bome en bosse af om in hulle behoefte aan brandhout te voorsien. Ongeveer 40 km rondom Kano is reeds van bome gestroop. Stedelike groei het druk op die landelike omgewing en stad verhoog. Boerderypatrone is gedwing om te verander, waar kontantgewasse in grond geplant word wat nie daarvoor geskik is nie. Bestaansboere kan nie hulle huur betaal nie en word gedwing om hulle grond te verlaat. Nuwe grondeienaars is onwillig om te boer, want daar is 'n groter vraag na geld wat gemaak kan word deur die grond vir stedelike ontwikkeling te verkoop.

- 3.4.1 Wat is die TWEE hoofredes vir die verwydering van bome rondom Kano? (2 x 2) (4)
- 3.4.2 Beskryf EEN uitwerking van stedelike groei op boerdery. (1 x 2) (2)
- 3.4.3 Noem DRIE negatiewe gevolge wat die verwydering van die bome vir die omgewing inhou. (3 x 2) (6)
- 3.4.4 Stel TWEE maniere voor waarop die plaaslike gemeenskap aangemoedig kan word om op te hou om die bome te vernietig. (2 x 2) (4)

- 3.5 Globalisering het tot groot uitdagings gelei wat die ekonomies minder ontwikkelde lande in die gesig staar. Rosa werk in 'n Nike-hongerfabriek. Lees haar dagboekinskrywing hieronder en bestudeer die kaart in FIGUUR 3.5 om hierdie uitdaging te verstaan. Beantwoord die vrae wat volg.

Rosa se dagboekinskrywing van 'n dag in haar lewe

Ek kan skaars my oë oophou. Ek moet konsentreer of ek sal skeef stik en my toesighouer sal weer op my skreeu. Ek voel so moeg, want ek het laasnag tot 2 vm. gewerk. Ek moet die Kersfeesbestellings uitkry of hulle sal my op die plek in die pad steek.

My skouers pyn, maar daar is nog 'n uur oor voor ek my toiletpouse van slegs 10 minute neem. Ek is hartseer omdat ek my gesin en vriende in die dorpie moes agterlaat. Ek het vyf maande gelede begin werk toe ek net 16 geword het. My salaris is maar net 280 pesos (R40) vir 'n 12-uur dag en dit is skaars genoeg om my huur te betaal en kos te koop. Ek het belowe om geld huis toe te stuur.

Ek haat my kamer wat net 3 stapelbeddens het en wat ek met 5 ander moet deel. Daar is geen stoele of kaste nie en ek moet my klere aan 'n spyker in die muur hang. Ek klim net in die bed, te moeg om met enige iemand te praat.

Ek wens ek kon net opgee en huis toe gaan, maar ek kan nie. Ek moet 'n inkomste verdien, want daar is geen werk in die dorpie nie ...

[Aangepas uit: Koerante uit die VK (2000)]

3.5.1	Verduidelik die betekenis van die woord <i>globalisering</i> .	(1 x 2)	(2)
3.5.2	Nike is 'n <i>transnasionale korporasie</i> . Wat verstaan jy hieronder?	(1 x 2)	(2)
3.5.3	Waar word 98% van Nike se skoeisel vervaardig?	(1 x 2)	(2)
3.5.4	Gee TWEE redes waarom hierdie lande vir vervaardiging gekies is.	(2 x 2)	(4)
3.5.5	'n Groot hoeveelheid Nike-produkte word in Europa verkoop. Stel EEN rede hiervoor voor.	(1 x 2)	(2)
3.5.6	Die Nike-fabriek waar Rosa werk, word 'n <i>hongerfabriek</i> genoem. Wat is 'n <i>hongerfabriek</i> ?	(1 x 2)	(2)
3.5.7	Waarom moet Rosa in die Nike-hongerfabriek werk?	(1 x 2)	(2)
3.5.8	Gee DRIE redes waarom globalisering nie Rosa se lewe verbeter het nie.	(3 x 2)	(6)

- 3.6 Bestudeer FIGUUR 3.6 wat gebaseer is op voedsel wat 'n skaars hulpbron is, voordat jy die onderstaande vrae beantwoord.
- 3.6.1 Op watter kontinent is die grootste hoeveelheid mense ondervoed?
(1 x 2) (2)
- 3.6.2 Bespreek TWEE fisiese faktore wat tot voedselonsekerheid op hierdie kontinent aanleiding gegee het.
(2 x 2) (4)
- 3.6.3 Bespreek TWEE sosio-ekonomiese faktore wat tot voedselonsekerheid op hierdie kontinent aanleiding gegee het.
(2 x 2) (4)
- 3.6.4 Differensieer tussen die terme *voedselonsekerheid* en *voedselsekerheid*.
(2 x 2) (4)
- 3.6.5 Tans produseer die wêreld meer voedsel as wat dit nodig het. Hoe is dit moontlik dat so baie mense steeds ondervoed is?
(2 x 2) (4)
- 3.6.6 Geneties aangepaste gewasse word in baie wêrelddele geplant. Wat is *geneties aangepaste gewasse*?
(1 x 2) (2)
- 3.6.7 Noem EEN wêreldorganisasie wat wil help om minder ontwikkelde lande van voedsel te voorsien.
(1 x 2) (2)
- [100]**

VRAAG 4

- 4.1 Baie stede is nie meer volhoubare eenhede nie. Dit is as gevolg van verskeie probleme wat in stede voorkom. FIGUUR 4.1 stel die siklus van ontneming in 'n stad voor, wat daartoe lei dat dit 'n onvolhoubare eenheid word. Gebruik die leidrade in FIGUUR 4.1 om die probleme te identifiseer wat daartoe lei dat stede onvolhoubare eenhede word. Skryf slegs die frases uit die lys hieronder langs die vraagnommer (4.1.1 – 4.1.5) in die ANTWOORDEBOEK neer.

swak behuising; gebrek aan ontspanningsruimte; gebrekkige kwalifikasies; lae inkomste; swak omgewing
--

(5 x 2) (10)

- 4.2 Water is 'n kritieke hulpbron in Suid-Afrika. Verwys na FIGUUR 4.2 wat geskatte waterverbruik in Suid-Afrika voorstel. Kies die korrekte terme uit dié wat tussen hakies gegee word om al die onderstaande stellings WAAR te maak. Skryf slegs die terme langs die vraagnommer (4.2.1 – 4.2.5) in die ANTWOORDEBOEK neer.
- 4.2.1 Die meeste water in Suid-Afrika word vir (landbou-/huishoudelike) doeleindes gebruik.
- 4.2.2 Daar word beraam dat die grootste toename in waterverbruik vanaf 1970 tot 2010 vir (mynbou- en nywerheids-/huishoudelike) doeleindes sal wees.
- 4.2.3 Die toename in waterverbruik in Suid-Afrika word hoofsaaklik toegeskryf aan 'n toename in (bevolking/reënval) in Suid-Afrika.
- 4.2.4 Die beraamde waterverbruik vir (mynbou en nywerhede/onderhoud van ekosisteme) het baie min verander vanaf 1970 tot 2010.
- 4.2.5 Die beraamde datum wat in FIGUUR 4.2 weggelaat is, is (2030/2020). (5 x 2) (10)
- 4.3 Verwys na FIGUUR 4.3 wat 'n stedelike nedersetting – Senzinani – en die grondgebruiksones tipies van 'n stedelike nedersetting toon.
- 4.3.1 Residensiële gebiede word volgens inkomste geklassifiseer. Lees die volgende advertensies wat in 'n bekende koerant verskyn het. Die name van die residensiële voorstede is verander en verwys nie na 'n spesifieke residensiële voorstad in Suid-Afrika nie.

<p>SHONA: Ruim 2½-slaapkamer-woonstel, uitstekende toestand, mooi kombuis, interkom/sekuriteitstelsel, onderdakparkering. Gesogte ligging, naby laerskool. Privaat verkoop. R150 000 of naaste aanbod.</p>	<p>ROSA: 3 slaapkamers, sit-/eetkamer, 1½ badkamer, kombuis, buitegeboue en groot erf. R300 000, onderhandelbaar.</p>	<p>VIOLET: Huis te koop. R950 000 nie onderhandelbaar nie. 4 slaapkamers, 2 sitkamers, sonkamer, TV-kamer, studeerkamer, 2 toilette, gastetoilet, 2 volle badkamers, eetkamer, kombuis, opwaskamer. Groot erf.</p>
---	--	---

- (a) Pas elk van die advertensies by een van die plekke (**D**, **E**, **F** of **G**) in FIGUUR 4.3. (3 x 2) (6)
- (b) Gee 'n rede vir elk van die keuses wat jy in VRAAG 4.3.1(a) gemaak het. (3 x 2) (6)
- (c) Verduidelik die verskil in gebouidigheid tussen die lae- en hoë-inkomste residensiële gebiede, soos dit in FIGUUR 4.3 waargeneem kan word. (2 x 2) (4)

- 4.3.2 Verwys na die kragstasie noord van die SSK wat in FIGUUR 4.3 voorgestel word.
- (a) Noem die TWEE fisiese faktore wat die liggingskeuse van die kragstasie bepaal het. (2 x 2) (4)
- (b) Met verwysing na FIGUUR 4.3, watter omgewingsprobleme het as gevolg van die mynbou-aktiwiteite rondom Senzinani ontstaan? (1 x 2) (2)
- (c) Met verwysing na FIGUUR 4.3, watter omgewingsprobleem ervaar die inwoners van die middelinkomste-woonbuurt noordwes van Senzinani? (1 x 2) (2)
- (d) Gee TWEE moontlike oplossings vir die probleem wat in VRAAG 4.3.2(c) genoem is. (2 x 2) (4)
- (e) Gee EEN rede waarom swaar nywerhede soos die kragstasie en die sementfabriek aan die buitewyke van stede geleë is. (1 x 2) (2)

- 4.3.3 Verwys na die SSK wat in die middel van die nedersetting, wat in FIGUUR 4.3 voorgestel word, geleë is. Die volgende opskrif het in die *Beeld* verskyn:

**SKERP TOENAME IN DIE AANTAL LEË
KANTORE IN DIE SSK**

- (a) Na watter proses word in die opskrif verwys? (1 x 2) (2)
- (b) Noem TWEE faktore wat vir dié proses verantwoordelik is. (2 x 2) (4)
- (c) Bespreek TWEE faktore wat kantoorwerkers sal lok om in kantore buite die SSK te werk. (2 x 2) (4)
- (d) Noem EEN plek waarheen baie nuwe kantore sal migreer. (1 x 2) (2)
- (e) Met verwysing na stedelike vernuwingsprojekte, beskryf wat gedoen kan word om die proses wat in VRAAG 4.3.3(a) geïdentifiseer is, om te keer. (2 x 2) (4)

- 4.4 Nywerhede lewer 'n groot bydrae tot Suid-Afrika se BBP. Suid-Afrika se nywerhede is in vier kernnywerheidsgebiede gesentraliseer.
- 4.4.1 Noem Suid-Afrika se grootste nywerheidsgebied. (1 x 2) (2)
- 4.4.2 Bespreek kortliks enige TWEE faktore wat nywerheidsontwikkeling in Suid-Afrika bevoordeel het. (2 x 2) (4)
- 4.4.3 Bespreek kortliks enige TWEE faktore wat tans nywerheidsontwikkeling in Suid-Afrika rem. (2 x 2) (4)
- 4.4.4 Van watter belang is nywerheids groei vir die ontwikkeling van Suid-Afrika se ekonomie? (2 x 2) (4)
- 4.4.5 Verskeie strategieë (maatreëls) is ingestel om nywerheidsontwikkeling in Suid-Afrika te desentraliseer. Noem TWEE aansporingsmaatreëls wat 'n nyweraar kan oortuig om sy/haar nywerheid uit 'n gesentraliseerde gebied te verskuif. (2 x 2) (4)
- 4.5
- Een van Suid-Afrika se belangrikste nywerheidsbeleidsrigtings bly steeds sy verbintenis om volhoubare nywerheidsontwikkeling in gebiede met die hoogste armoede en werkloosheid te koester. Hierdie doelstelling word deur die Ruimtelike Ontwikkelingsinisiatiewe (ROI) uitgevoer, deur te fokus op gebiede waar sosio-ekonomiese toestande doelgerigte regeringsondersteuning nodig het, sowel as gebiede waar moontlike ekonomiese potensiaal bestaan. Sekere ROI's strek buite Suid-Afrika se landsgrense, waar die ekonomiese behoeftes van die strategie bepaal het dat die ROI 'n gedeelte van 'n buurland insluit. Die **Wildeckus Inisiatief** is een voorbeeld van 'n ROI en strek oor 280 km langs die Indiese Oseaan in die Oos-Kaap. Hierdie ROI spits hom toe op agri-toerisme in die grootliks onderontwikkelde Wildeckus in die Oos-Kaap. Ongeveer elf beleggingstoerisme-infrastruktuur-, sewe bosbou- en veertien landbouprojekte is aangekondig.
- 4.5.1 Wat is die hoofdoelstellings van 'n ROI? (2 x 2) (4)
- 4.5.2 Gee EEN moontlike rede waarom die Wildeckus as 'n ROI gekies is (1 x 2) (2)
- 4.5.3 Noem EEN primêre aktiwiteit waarop die Wildeckus Inisiatief fokus. (1 x 2) (2)
- 4.5.4 Verduidelik waarom soveel klem op toerisme-infrastruktuur in die Wildeckus Inisiatief geplaas word. (2 x 2) (4)
- 4.5.5 Watter stappe moet geneem word om te verseker dat geen sosio-ekonomiese onreg aan die plaaslike inwoners van die Wildeckus gedoen word nie? (2 x 2) (4)
- [100]**
- GROOTTOTAAL: 300**

FIGURE 1.1

FIGUUR 1.1

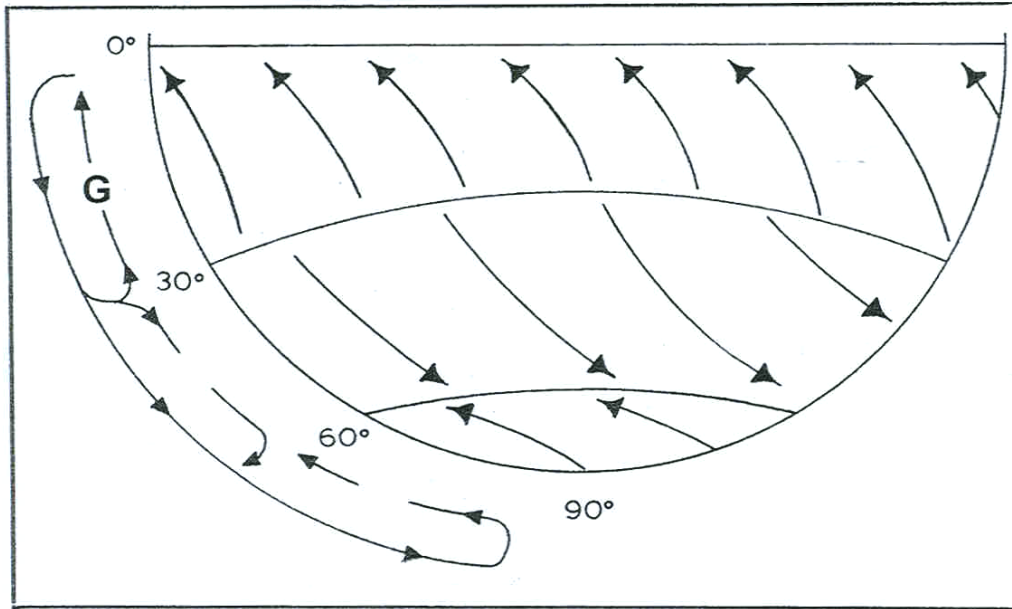
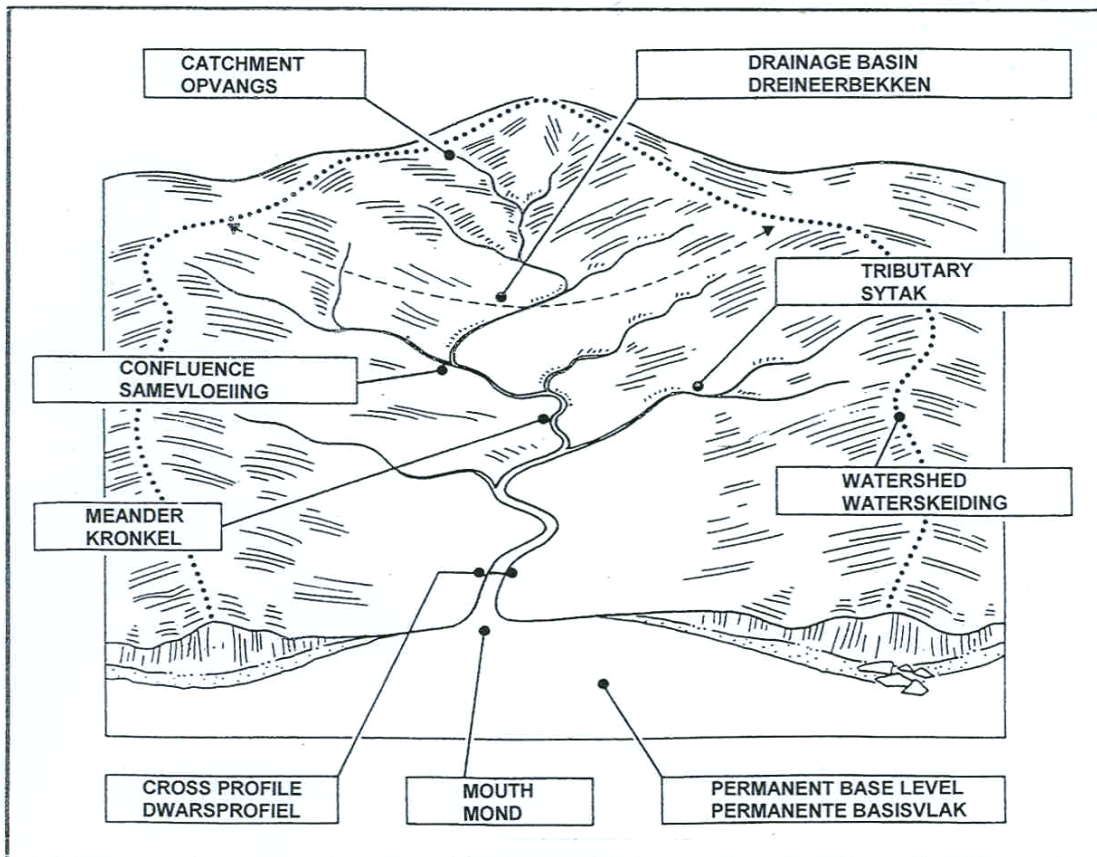

FIGURE 1.2

FIGUUR 1.2

FIGUUR 1.3

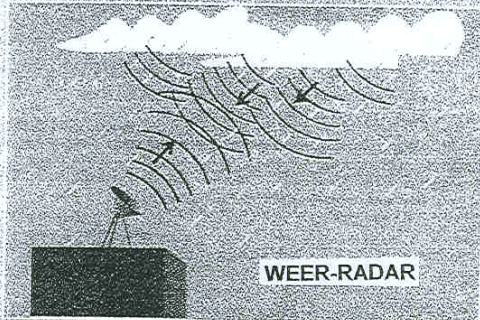
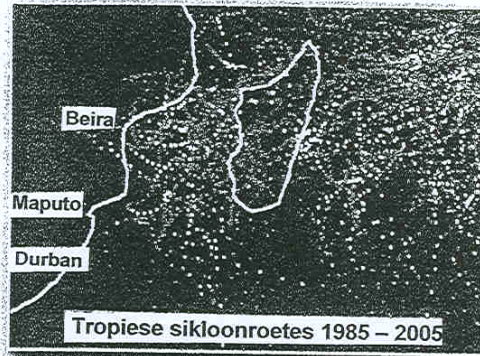
WAAROM SULKE OORSTROMINGS?

Aangepas van Liesl Dyson
(Universiteit van Pretoria)

Die oorstromings in Mosambiek wat sowat 40 mense laat verdrink en 280 000 verplaas het, is deur tropiese sikloon Favio veroorsaak wat op 22 Februarie 2007 oor die kus beweeg het. Die oog in die middel van die sikloon is 'n relatiewe kalm gebied waar die atmosferiese lugdruk die laagste is. Die minimum lugdruk wat tydens Favio se bestaan gemeet is, was na beraming 930 hPa. Hierdie uiters lae druk het veroorsaak dat Favio sterk genoeg was om as 'n 'intense tropiese sikloon' geklassifiseer te word. 'n Tropiese sikloon is 'intens' as die oppervlakwinde 'n snelheid van 110 – 210 km/h behaal.

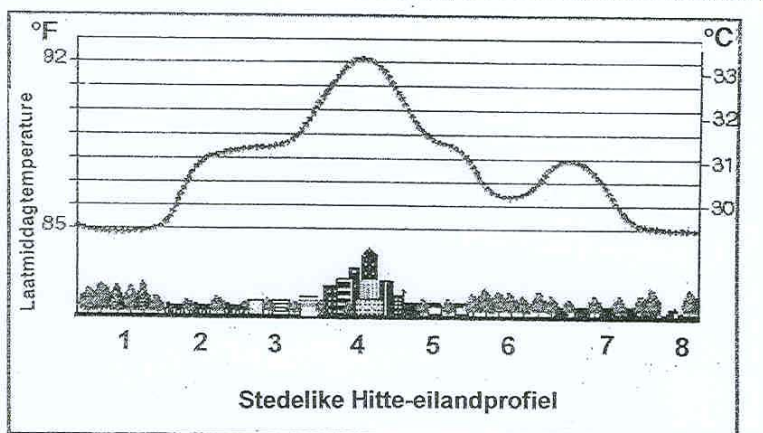
Tropiese siklone is nie seldsame verskynsels in die suidwestelike Indiese Oseaan nie. Elke jaar kom daar ongeveer 10 tydens die somermaande voor, maar meer gereeld tussen Januarie en Februarie. Statistiek toon dat daar nie elke jaar 'n tropiese sikloon oor Mosambiek beweeg nie, en dat dit selde die kuslyn van Suid-Afrika bereik – die laaste keer was in 1884 toe siklone Demoina en Imboya swaar reënval oor die noordelike kus van KwaZulu-Natal veroorsaak het.

In Februarie 2000 het tropiese sikloon Eline oor Mosambiek inbeweeg en dit was vir wydverspreide reën en oorstromings verantwoordelik. Eline en Favio kan in baie opsigte met mekaar vergelyk word.

Na die vernietigende oorstromings van 2000 het die Mosambiekse weerdienste twee weer-radars aangeskaf (radar is die akroniem vir 'radio detection and ranging') om beter inligting te bekom. Die radar-sender stuur hoëfrekwensie-radiogolwe in die vorm van impulse uit. Radar is nuttig vir weervoorspellers om te bepaal waar reën en hael voorkom en om swaar reënval op te spoor. As hulle gebiede met potensiële swaar reënval waarneem, reik hulle waarskuwings uit en mense kan gevaarsones ontruim.

FIGUUR 1.4

- 1 - Landelik
- 2 - Voorstedelik Residensieel
- 3 - Kommersieel
- 4 - Middestad
- 5 - Stedelik Residensieel
- 6 - Park
- 7 - Voorstedelik Residensieel
- 8 - Landelike Landbougrond

FIGURE 1.5A

FIGUUR 1.5A

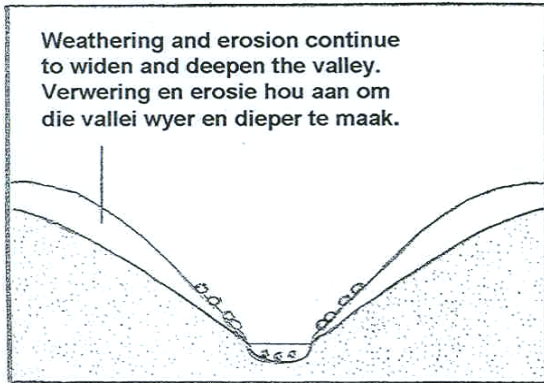

FIGURE 1.5B

FIGUUR 1.5B

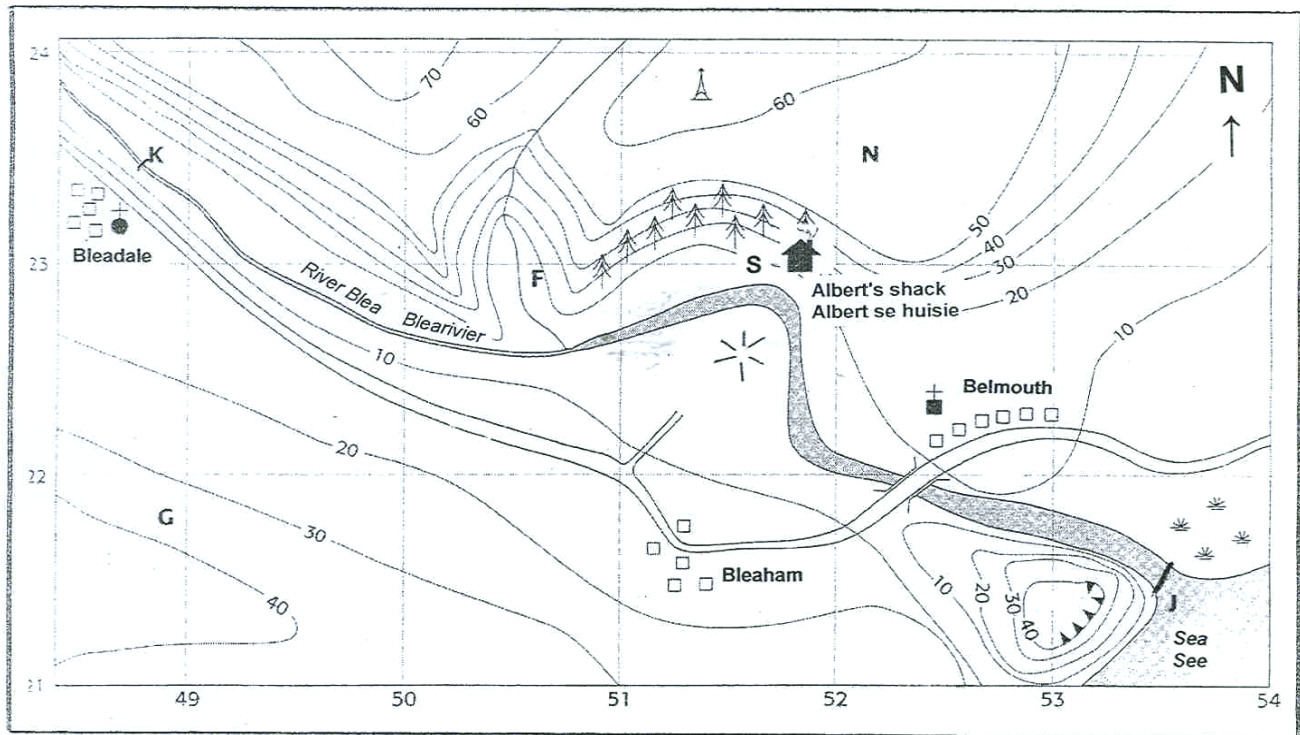

FIGURE 1.5C

FIGUUR 1.5C

In 1800 Albert used to live in a shack on a bend in the Blea River (S). He invented a time machine and travelled to the year 2007. His shack is still there but a little town has grown around it. The river seems to have moved! Albert is confused.

In 1800 het Albert in 'n huisie langs 'n kronkel in die Blearivier gewoon (S). Hy het 'n tydmasjien ontwerp en na die jaar 2007 toe gereis. Sy huisie is nog daar, maar 'n klein dorpie het rondom dit ontwikkel. Dit lyk of die rivier beweeg het! Albert is verward.

In 1800

Albert's shack
Albert se huisie

Hill
Koppie

In 2000

Road
Pad

FIGURE 1.6

FIGUUR 1.6

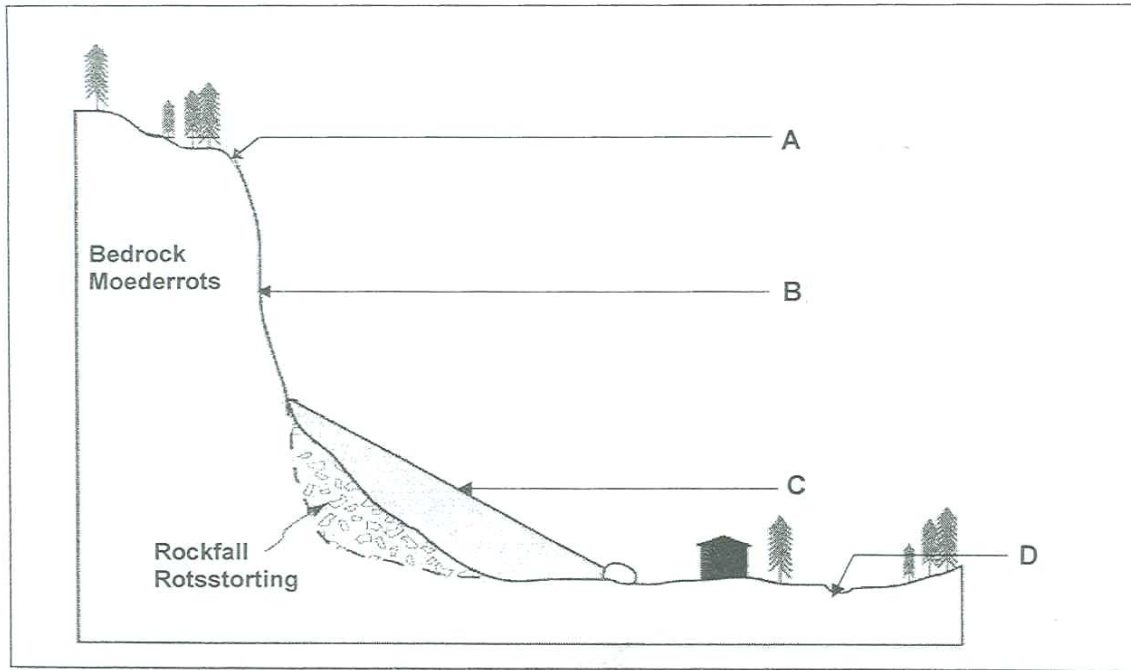

FIGURE 2.1

FIGUUR 2.1

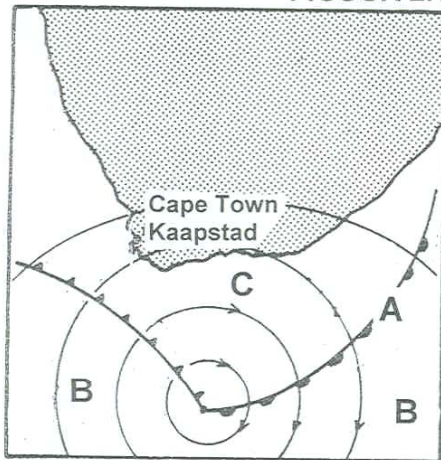

FIGURE 2.2

FIGUUR 2.2

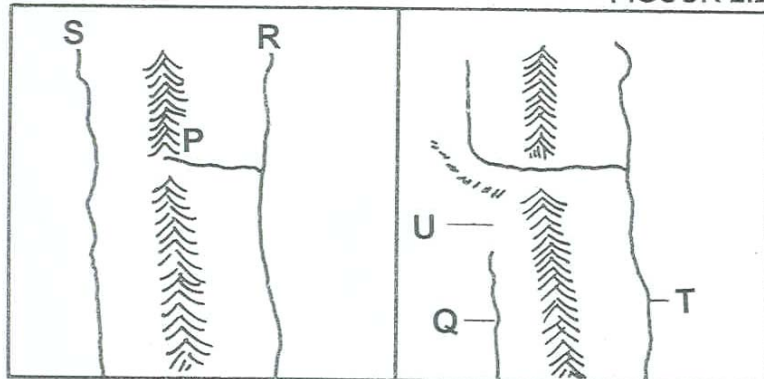

FIGURE 2.3

FIGUUR 2.3

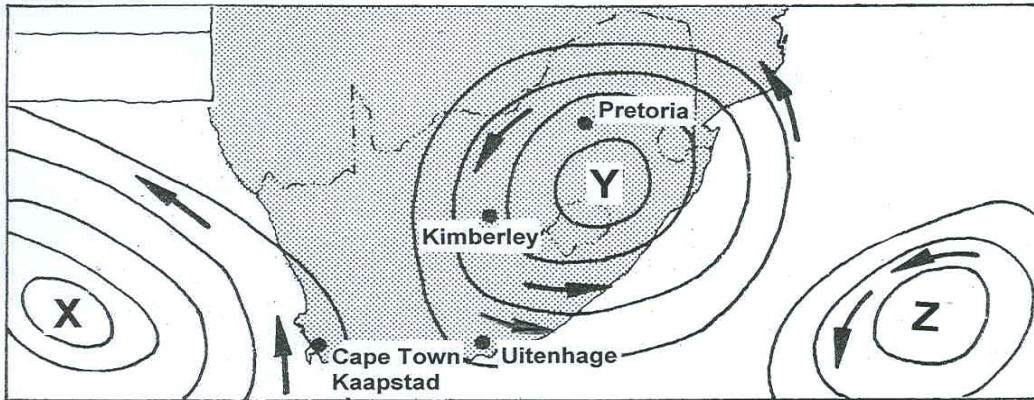

FIGURE 2.5A

FIGUUR 2.5A

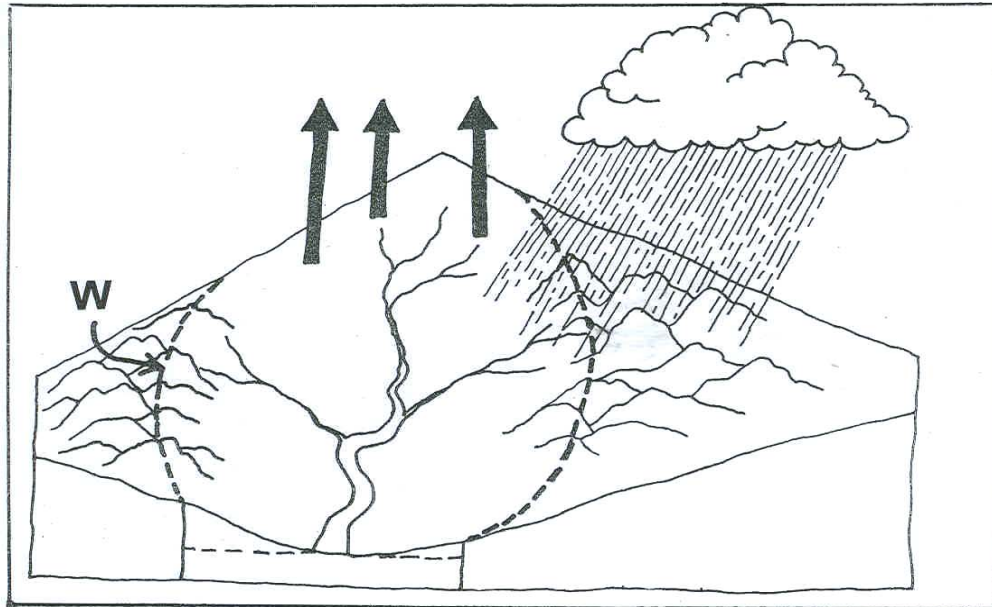

FIGURE 2.5B

FIGUUR 2.5B

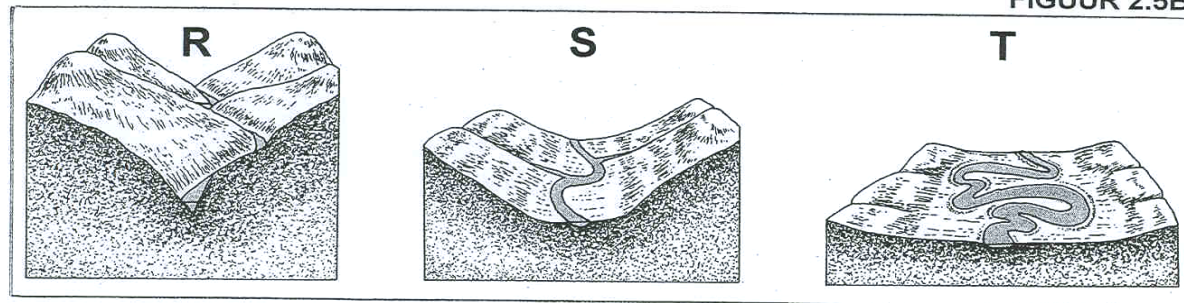

FIGURE 2.6

FIGUUR 2.6

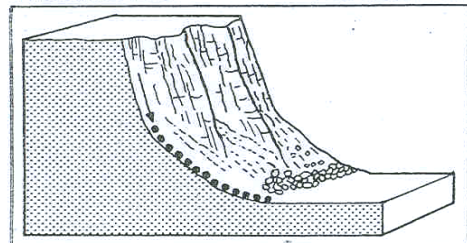

FIGURE 3.1

FIGUUR 3.1

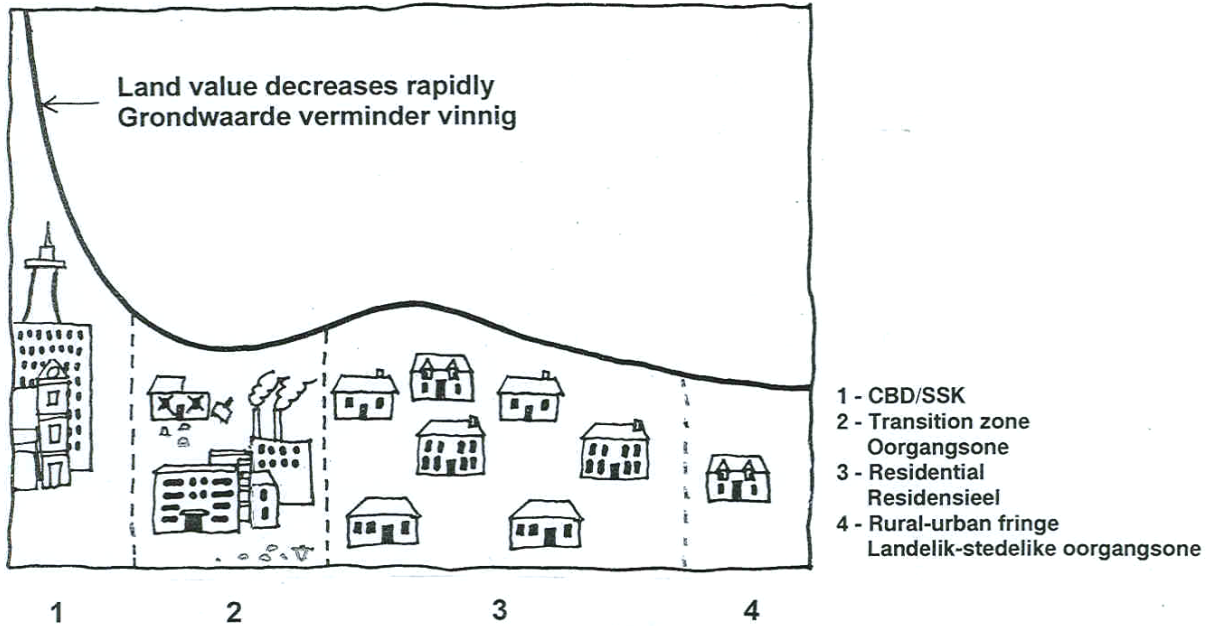
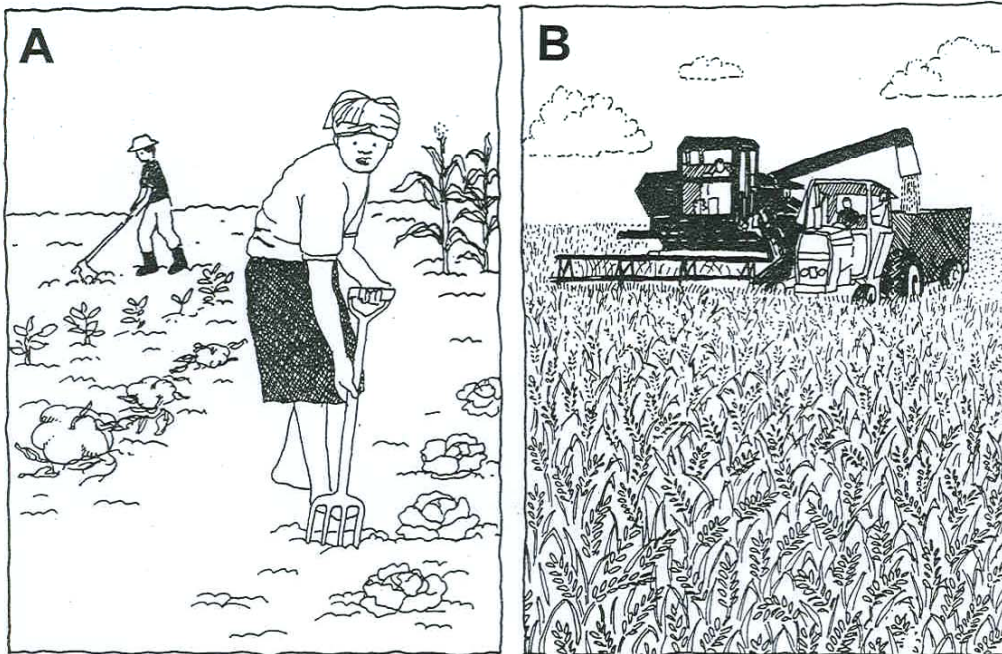
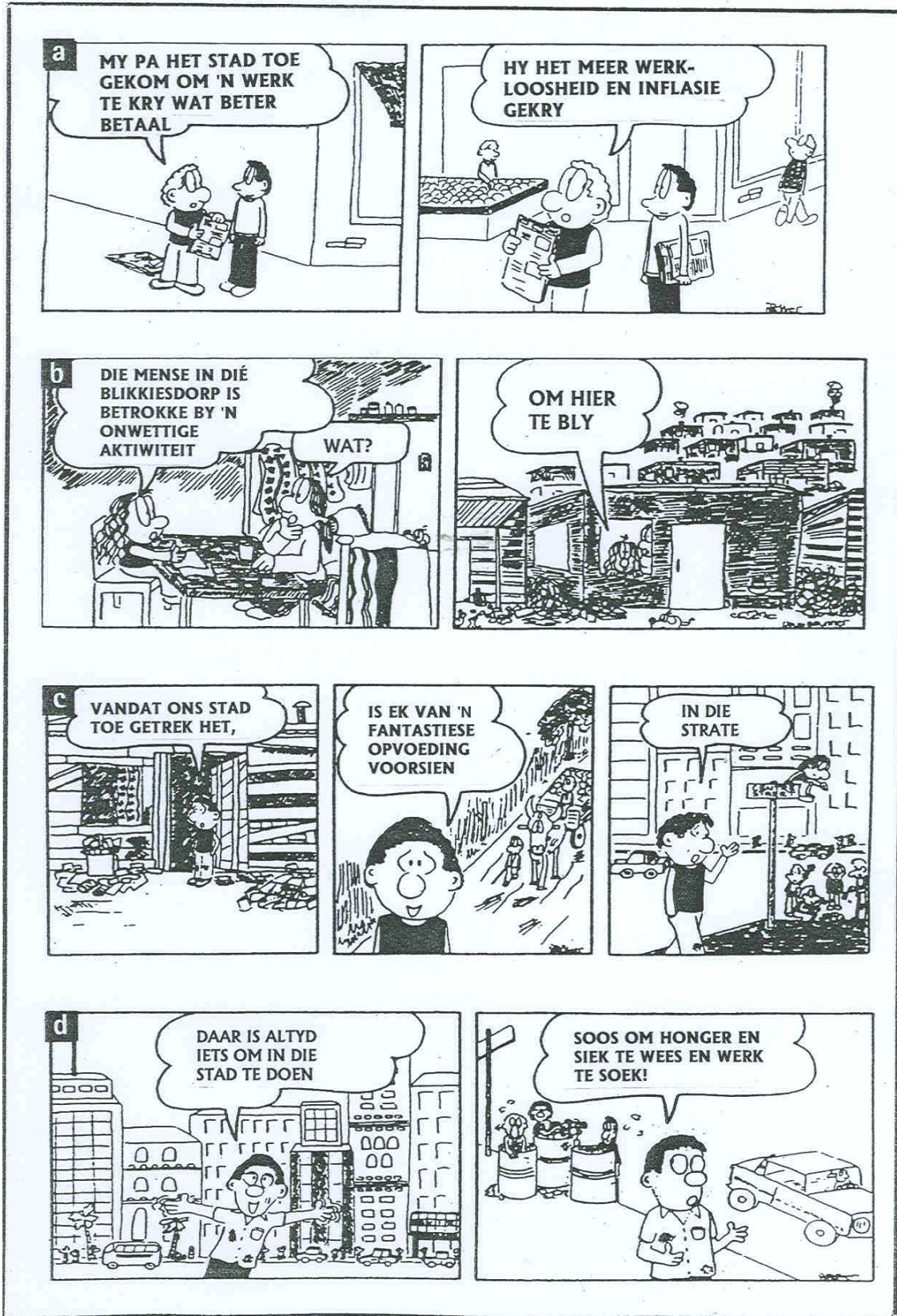

FIGURE 3.2

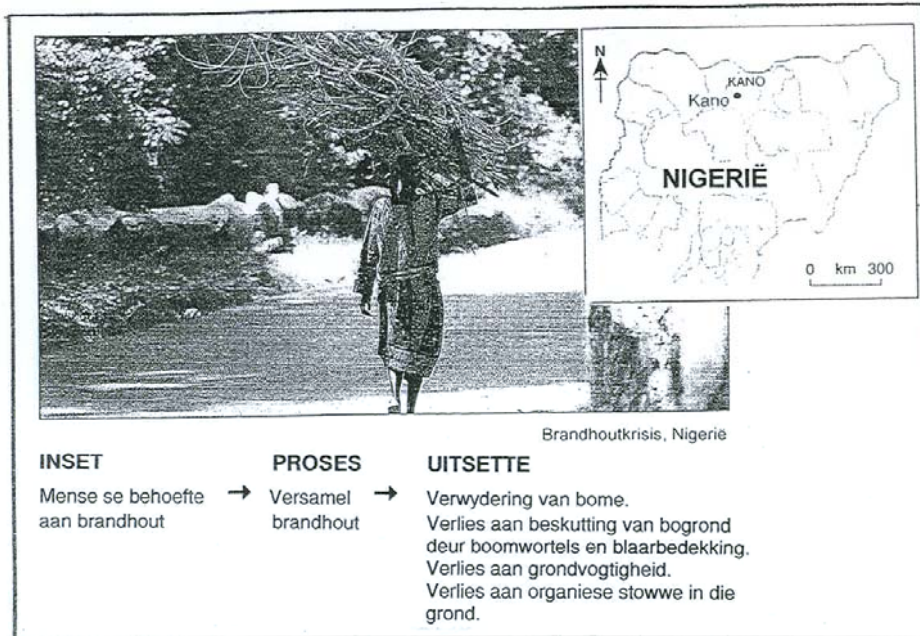
FIGUUR 3.2

FIGUUR 3.3

FIGUUR 3.4

FIGUUR 3.5

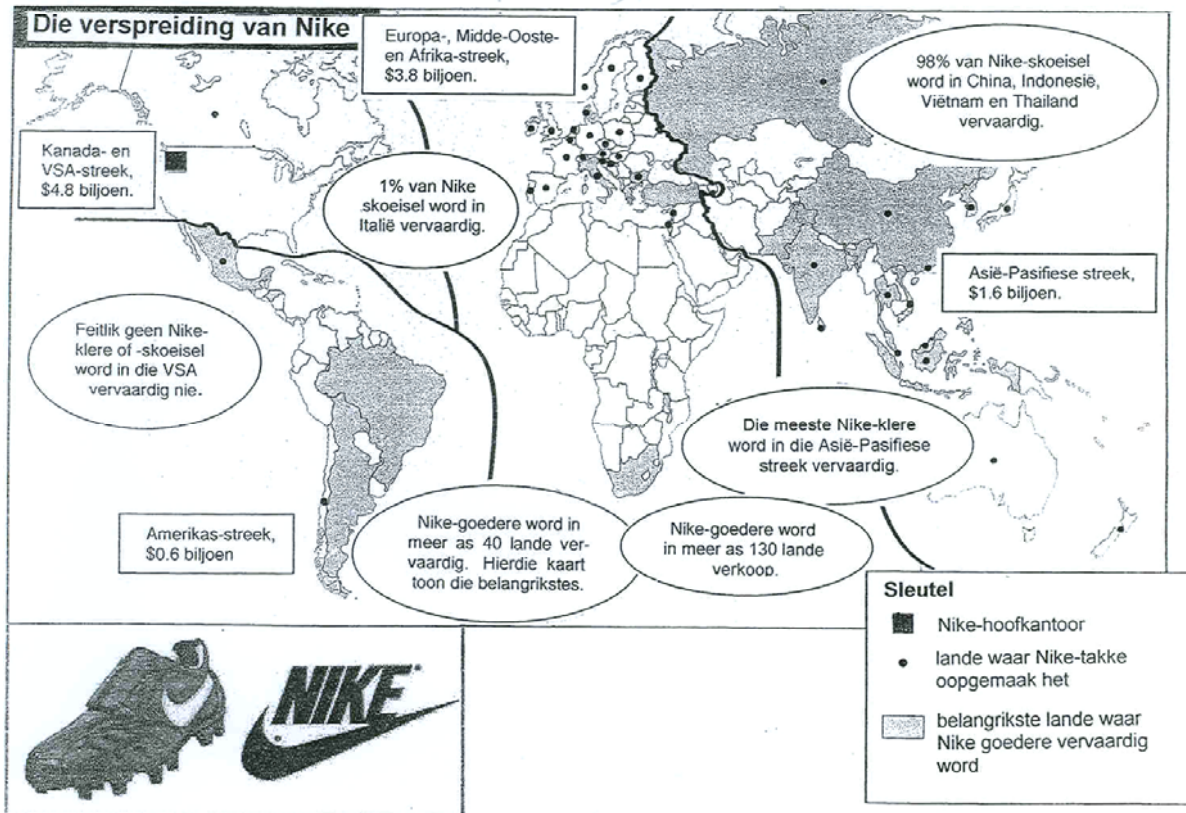

FIGURE 3.6

FIGUUR 3.6

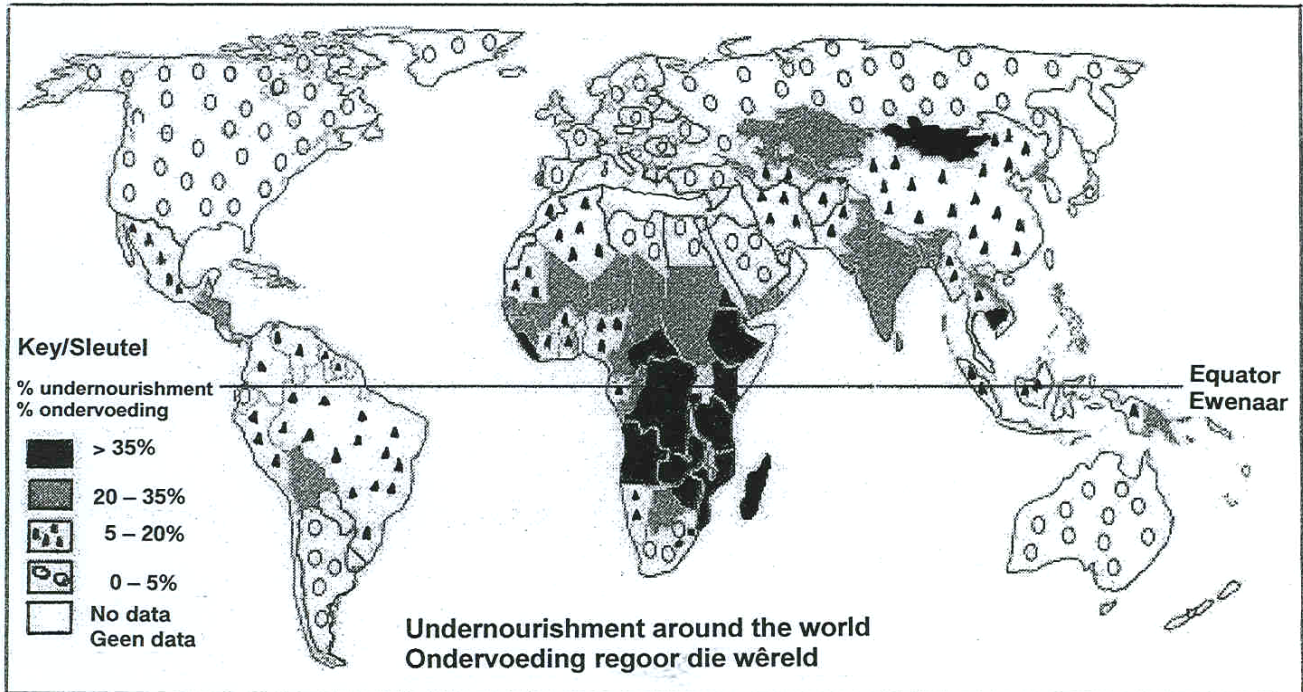

FIGURE 4.1

FIGUUR 4.1

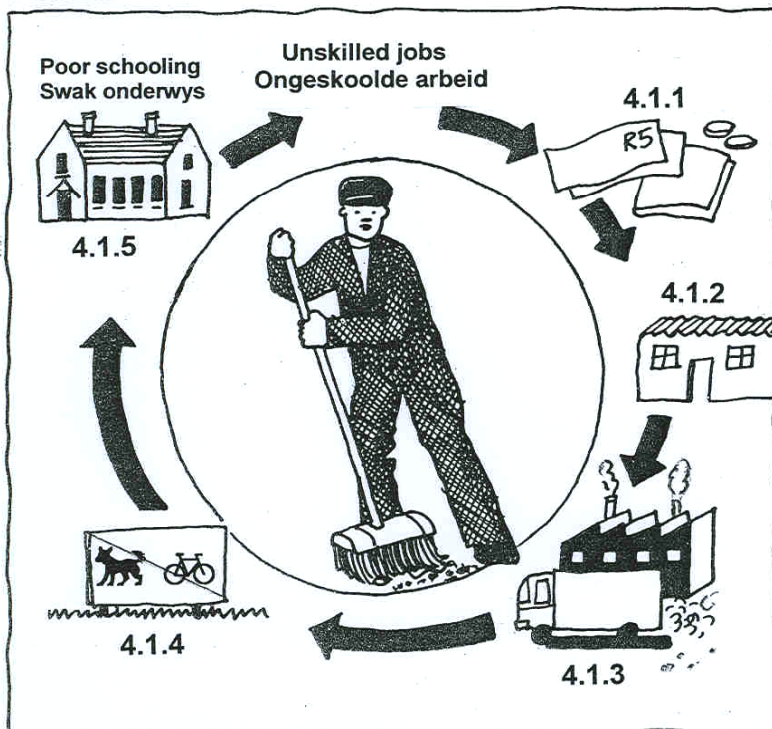

FIGURE 4.2

FIGUUR 4.2

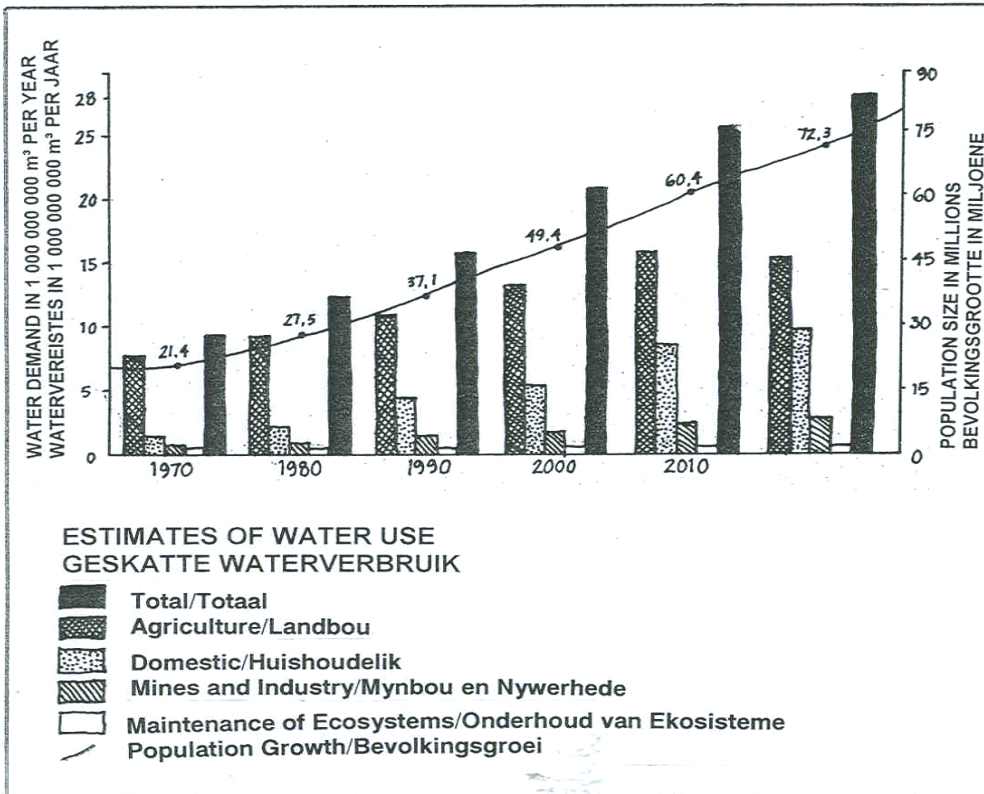

FIGURE 4.3 SENZINANI FIGUUR 4.3

